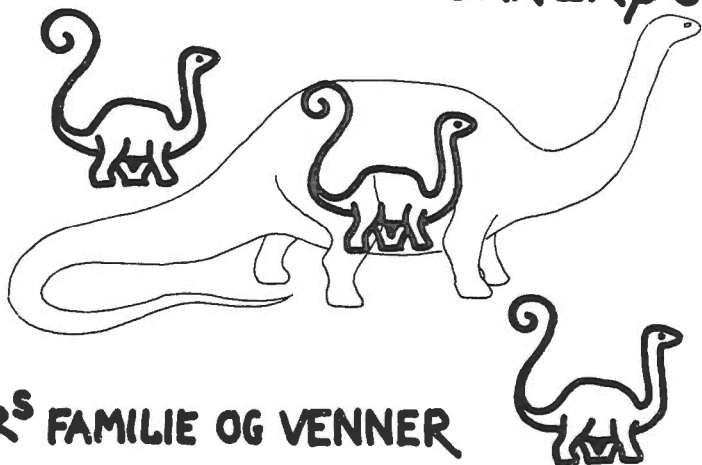

SKRÆKØGLER

PETER'S FAMILIE OG VENNER

"Dyret PETER" er inspireret af rekonstruktioner af øglen Diplodocus.

Diplodocus var en af slægterne af dinosaurier eller skrækøglere, på i hvert fald 26 meters længde (omtrent halvdelen gik til halen). Dyrenes vægt har nok ligget på omkring 30 tons stykket.

Diplodocus-arterne levede for 150 millioner år siden. Resterne af dem er fundet i Nordamerika.

Rimeligvis holdt dyrene til i sumpede egne. De havde næsebor med fælles åbning oven på hovedet, så de kunne ånde næsten helt neddykkede. Vandet har kunnet tillade de store tunge dyr at gå ubesværet.

De mest populære øglere fra disse tider (den yngste del af juratiden) er tordenøglerne, Apatosaurus, eller som man tidligere kaldte dem: Brontosaurus. De så omtrent ud som Diplodocus og går igen i utallige varemærker og i vittigheds-scenerier som skal have noget med den fjernere fortid at gøre.

Disse tordenøglere blev omkring 20 meter lange, og med deres svære skeletbygning har man beregnet deres vægt til imellem 30 og 40 tons. Også tordenøglerne er kendt fra udgravninger i Nordamerika.

Ser man blot efter vægten, viser det sig, at de største dinosaurier var brachiosaurus'erne. Deres længde var kun omkring 24 meter, men vægten af hvert dyr var godt 50 tons. Til at vedligeholde så stor en krop har dyret formodentlig måttet æde 3-400 kg plantefoder daglig. Disse sværvægttere levede i Østafrika og i Nordamerika, ligeledes for godt 150 millioner år siden.

Med disse tal sikrede dyrene sig navnet kæmpeøglere samt førstepladsen blandt alle krybdyr og i det hele taget alle levende og uddøde landdyr. Men hvis man tager havdyrene med i betragtning, så distanceres alle kæmpeøglerne langt af nutidens blåhval. Blåhvalerne kan blive indtil 32 meter lange og få en vægt på over 100 tons.

Dinosaurierne gruppe rummede dyr af gigantisk størrelse. Men den rummede også typer, som i voksenalderen ikke var større end en solsort.

Helt på tværs af størrelsesforholdene inddeles dinosaurierne zoologisk set i to grupper (efter nogle forskelligheder i bækken-skelettet). De to grupper udviklede sig uafhængigt af hinanden. Deres eneste forbindelse var de fælles stamformer.

Dinosaurierne udviklede sig i slutningen af triastiden, for henved 200 millioner år siden, fra andre krybdyr (pseudosuchiaerne). De ældste man kender, er fundet i Europa og i Sydafrika.

Gennem hele jordens middelalder (perioderne trias-jura-kridt) udvikledes mange besynderligt udseende dinosaurier. I slutningen af kridttiden, for 70 millioner år siden, uddøde de sidste medlemmer af gruppen.

Dinosaurierne dominerede gennem hele jordens middelalder det højere liv på landjorden og i de ferske vande. Her fra landet kendes foreløbig ingen rester af dinosaurier, men i Skåne har man fundet såvel fodaftryk, som rester af en lang dolkagtig tand. Hvis man i Danmark vil lede efter rester af dinosaurier, er chancerne størst på Bornholm og Møn.

Nogle af dinosaurierne var kødædere, men de fleste overgik hurtigt til en plantediæt. De ældste typer gik på bagbenene ligesom de krybdyr, der var deres forfædre. De fleste blev ved at færdes på bagbenene alene, men nogle af de større planteædere kom i tidens løb så at sige ned på alle fire igen, som for eksempel vort Peter-dyr.

Sf

PETER FORTÆLLER -

at Petros (Peter) er græsk for klippe eller sten og at ordet har stor anvendelse i det geologiske sprog - nogle eksempler er:

Petroleum = stenolie eller jordolie (i modsætning til andre olier som hvalolie og palmeolie)

Petrifakter = ældre betegnelse for alt det, som man nu kalder for-steninger eller fossiler

Petrologi = læren om bjergarterne. Er det især beskrivelsen af bjergarterne det gælder, bruges ordet petrografi men diskuterer man bjergarternes tilblivelse, bruger man ordet petrogenese.

Som personnavn spores Peter tilbage til tiden, da johannesevangeliet blev nedskrevet på græsk. I første kapitel står, hvordan apostlen Simon fik navnet Kefa, der er aramæisk for en klippe, og i tilskriften står, hvorledes det må oversættes til det græske Petros. Siden er det jo i mange former brugt som både drenge- og pigenavne.